

УДК 343.4

В. А. Тимошенко,

докт. юрид. наук, проф., Перший заступник Голови Всеукраїнської громадської організації «Сила і Честь»;

С. В. Дрьомов,

канд. юрид. наук, Координатор Всеукраїнської громадської організації «Сила і Честь», член Національної спілки журналістів України, експерт з юридичних питань

ДО ПИТАННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ

У статті викладено результати проведеного дослідження проблем законодавчого регулювання в Україні питань кримінальної відповідальності за незаконне збагачення.

Автори публікації приділили особливу увагу аналізу змісту рішення Конституційного Суду України за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 368² (незаконне збагачення) Кримінального кодексу (далі – КК) України, а також хронології подій, що відбулися в Україні в зв'язку з криміналізацією та подальшою декриміналізацією незаконного збагачення. Вони звернули увагу на те, що судді Конституційного Суду України не були однастайними в ухваленні рішення про визнання зазначеної кримінально-правової норми неконституційною.

Підтримуючи обґрунтовану належним чином правову позицію Конституційного Суду України щодо неконституційності положень ст. 368² КК України, автори звернули увагу на те, що судді Конституційного Суду України могли прийняти рішення, яким зазначена норма була б визнана неконституційною тільки в редакції Закону від 16 жовтня 2014 р. № 1698-VII. Таке рішення Конституційного Суду України залишило б у силі диспозицію ст. 368² КК України у редакції, яка відповідає конституційним вимогам, і запобігло би настанню небажаних для українського суспільства наслідків.

У статті вказується, які юридичні наслідки можуть настати в Україні в зв'язку з фактичною декриміналізацією незаконного збагачення. У той же час, автори запропонували власне бачення того, як можна було уникнути настання цих наслідків. У зв'язку з цим вони висловили думку про бездіяльність суб'єктів владних повноважень (Президента України, народних депутатів України, суддів Конституційного Суду України), які в межах своєї компетенції не вжили необхідних правових заходів для врегулювання ситуації.

Визначені причини і умови, які призвели до можливості настання негативних наслідків у зв'язку з визнанням ст. 368² КК України неконституційною, а також найбільш оптимальні шляхи виходу з ситуації, що склалася. Зокрема, йдеться про законодавчі ініціативи в цій сфері новообраного Президента України і вказується на необхідність посилення парламентського контролю за процесами формування та реалізації державної антикорупційної політики як чинника, який суттєво впливає на стан забезпечення національної безпеки.

Автори рекомендують Верховній Раді України до кінця 2019 р. провести парламентські слухання, на яких слід заслухати доповіді керівників антикорупційних органів про результати їхньої діяльності в 2018–2019 роках, дати оцінку результативності цих державних структур і визначити невідкладні заходи, які повинні вжити органи державної влади для підвищення ефективності реалізації антикорупційної політики.

Ключові слова: незаконне збагачення; кримінальна відповідальність; Конституційний Суд України; криміналізація; декриміналізація.

26 лютого 2019 р. в Україні сталася непересічна подія, що викликала бурхливу реакцію не тільки у нашій державі, але й далеко за її межами. Конституційним Судом України ухвалено рішення № 1-р/2019 у справі № 1-135/2018(5846/17) за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 368² (незаконне збагачення) КК України. На підставі цього рішення вказана кримінально-правова норма визнана такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною) та втратила чинність¹.

Нагадаємо, що ст. 368² КК України передбачалася кримінальна відповідальність за *набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі* (виділено нами – В. Т., С. Д.).

---

¹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 368² Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19> (дата звернення 10.05.2019 р.).

Таке рішення Конституційного Суду України викликало гучний резонанс як в Україні, так і далеко за її межами. Так, голова правління Transparency International Делія Феррейра Рубіо звернула увагу на існування системних законодавчих проблем в Україні. На її погляд, якщо ці проблеми не будуть вирішені і справи про незаконне збагачення залишаться без розгляду, значна кількість антикорупційних досягнень в державі стануть марними. У такому випадку є всі шанси, що безвізовий режим з Європейським Союзом та фінансова допомога МВФ будуть заморожені, що в свою чергу загрожуватиме економічному розвитку країни»².

Заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції народний депутат України В. Чумак зазначив, що особисто він у даній ситуації вбачає елементи саботажу антикорупційної реформи³.

На думку експертів авторитетної організації Transparency International Ukraine, декриміналізація незаконного збагачення означатиме повну амністію для абсолютно всіх посадовців із сумнівними статками, а отже – практично нівелює антикорупційну реформу в Україні⁴.

Слід зазначити, що в інформаційному просторі сьогодні лунають не тільки оціночні судження щодо змісту рішення Конституційного Суду України про визнання ст. 368² КК України неконституційною та такою, що втратила чинність. У засобах масової інформації з'явилося повідомлення про те, що це рішення стало причиною відмови у візі до США Голові Конституційного суду України С. Шевчуку⁵.

---

² Незаконне збагачення: наслідки скасування закону. URL: <http://khp.org/index.php?id=1551789474> (дата звернення 04.05.2019 р.).

³ Що означає рішення Конституційного суду про незаконне збагачення. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/lehalne-nezakonne-zbagachennia/29794441.html> (дата звернення 14.05.2019 р.).

⁴ Декриміналізація незаконного збагачення нівелює всю антикорупційну реформу. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/02/28/7207922/> (дата звернення 14.05.2019 р.).

⁵ Голові Конституційного суду відмовили у візі США. URL: http://ua1.com.ua/society/golovi-konstituciynogo-sudu-vidmovili-u-vizi-ssha-55252.html?fbclid=IwAR2vzGmyX2daydmTRdknMX1Xchtr3r4B29gdGvnWrLNZ0bxrd_3ruoFtJh0 (дата звернення 14.05.2019 р.).

Варто погодитися з тим, що зазначене рішення Конституційного Суду України може негативно вплинути на міжнародний авторитет нашої держави у контексті формування та реалізації її антикорупційної політики. Однак, ні для кого не секрет, що в діяльності сучасної Української держави сфера запобігання та протидії корупції не вирізняється високою ефективністю. Тим більше, що такий аспект антикорупційної політики, як боротьба з незаконним збагаченням все ж таки не відіграє вирішальної ролі, а є лише одним з її елементів.

Хронологія подій щодо криміналізації та декриміналізації в Україні незаконного збагачення вказує на те, що так званий «саботаж» у реалізації антикорупційної політики, про який заявив народний депутат України В. Чумак, розпочався задовго до того, як Конституційний Суд України ухвалив вказане рішення. Здається, він навіть не підозрює, що власне історія законодавчого закріплення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення являє собою гостросюжетний детектив з непередбачуваними сюжетними композиціями, учасниками якого стали не тільки судді Конституційного Суду України, а й народні депутати України, а також Президент України.

Нагадаємо, що кримінальну відповідальність за незаконне збагачення в Україні встановлено шляхом введення в дію ст. 368² КК України законом від 7 квітня 2011 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» (автор законопроекту 7 квітня 2011 р. № 7487-1 – народний депутат України В. Бевз).

Слід зазначити, що уже з моменту реєстрації вказаного законопроекту все пішло якось не так... Порушуючи вимоги ст. 91 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (далі – Регламент), суб'єкт права законодавчої ініціативи чомусь не подав разом із законопроектом усі необхідні супровідні документи, а саме:

– проект постанови, яку пропонується Верховній Раді України прийняти за результатами його розгляду;

- список авторів законопроекту;
- пропозиції щодо кандидатури доповідача на пленарному засіданні;
- порівняльну таблицю, яка повинна містити редакцію відповідних положень (статей, частин, пунктів, абзаців тощо) чинного закону та нову його редакцію з урахуванням запропонованих змін;
- пояснювальну записку, яка має містити обґрунтування необхідності прийняття законопроекту, цілей, завдань і основних його положень та місця в системі законодавства, очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків застосування закону після його прийняття, а також інші відомості, необхідні для розгляду законопроекту.

Не зважаючи на відсутність зазначених супровідних документів, законопроект було зареєстровано та у той же день винесено на розгляд парламенту. Однак, ретельне вивчення стенограми ранкового та вечірнього засідань Верховної Ради України 7 квітня 2011 р. позитивного результату не дали. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 7 квітня 2011 р. № 7487-1 у цей день парламентом не розглядався і не ухвалювався, про що свідчить картка законопроекту, розміщена на офіційному сайті законодавчого органу. При цьому, у розділі «Проходження законопроекту містяться записи:

- 07.04.2011 – Закон прийнято;
- 23.05.2011 – повернуто з підписом Голови Верховної Ради України;
- 23.05.2011 – Закон направлено на підпис Президенту;
- 07.06.2011 – повернуто з підписом від Президента⁶.

Тож виникає цілком слушне запитання, як таке могло статися? Відповідь на нього довго шукати не довелося. Як виявилось, у цей день (7 квітня 2011 р.) Верховною Радою України у повторному другому читанні

---

⁶ Див. за посиланням: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=40128 (дата звернення 04.05.2019 р.).

розглядався та був ухвалений інший законопроект – проект Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 17 грудня 2010 р. № 7487, внесений Президентом України. Порівняльний аналіз змісту цих законопроектів свідчить про їх ідентичність у частині внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення.

Текст стенограми вечірнього засідання Верховної Ради України 7 квітня 2011 р. свідчить про те, що після ухвалення Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» 17 грудня 2010 р. № 7487 головуючий на засіданні Верховної Ради України пан А. Мартинюк поставив на голосування пропозицію про те, щоб щойно прийнятий Закон при підготовці до підписання розділити на два закони:

- «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення».

Зазначену пропозицію підтримано 262 голосами народних депутатів України⁷.

З огляду на викладене хотілося б запитати пана А. Мартинюка, яким нормативно-правовим актом передбачено запроваджений ним алгоритм обговорення та ухвалення законопроектів, адже згідно зі ст. 19 Конституції України *органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України* (виділено нами – В. Т., С. Д.)? Невже саме для цього з порушенням приписів Регламенту Верховної Ради України зареєстровано законопроект, підготовлений народним депутатом В. Бевзом (реєстр. № 7487-1)?

---

⁷ Див. за посиланням: URL: <https://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/1128.html> (дата звернення 04.05.2019 р.).

Слід звернути увагу на те, що з часу введення в дію ст. 368² КК України неодноразово вносилися зміни до її диспозиції та санкції. Проведений аналіз змісту цих змін дає підстави для висновку, що диспозиція вказаної кримінально-правової норми не викликала сумнівів до щодо її конституційності, окрім редакції, введеної в дію Законом України від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII.

Нагадаємо, що 30 січня 2015 р. у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро (далі – НАБУ) та Національного агентства з питань запобігання корупції» (реєстр. № 1660-д), підготовлений народними депутатами Ю. Луценком, Є. Соболевим, В. Чумаком, Д. Добродомовим, І. Мельничуком, С. Лещенком, І. Крульком, В. Парасюком, Ю. Дерев'янком. Менше ніж за два тижні цей Закон ухвалено голосами 247 народних депутатів України, серед яких можна побачити прізвище В. Чумака – одного із його авторів, того самого народного обранця, який згодом висловив своє обурення рішенням Конституційного Суду України про визнання ст. 368² КК України неконституційною та такою, що втратила чинність.

Вбачаємо за доцільне звернути увагу на те, що, *голосуючи за цей Закон, народні депутати України не свідомо проігнорували застереження Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України, яке у своєму висновку вказувало на очевидну невідповідність запропонованої редакції ст. 368² КК України Конституції України. Не звернув уваги на зауваження юристів й Президент України П. Порошенко, підписавши згаданий Закон 3 березня 2015 р.*

Таким чином, 12 лютого 2015 р. Український парламент та Президент України П. Порошенко свідомо заклали міну уповільненої дії, яка з часом могла вибухнути. І вона таки вибухнула!

12 грудня 2017 р. 59 народних депутатів України звернулися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо

відповідності Конституції України (конституційності) ст. 368² КК України⁸. При цьому, варто зазначити, що з *поміж цих народних обранців щонайменше десятеро у листопаді 2015 р. голосувало за ухвалення визнаної у подальшому неконституційної кримінально-правової норми* (виділено нами – В. Т., С. Д.)! Більшість з них – представники парламентської фракції «Народний фронт»!

З огляду на наведені вище обставини виникають запитання:

1) що так вплинуло на мінливе (як виявилось) внутрішнє переконання цих народних депутатів? Можливо, йдеться про прояв «залізної» партійної дисципліни: сьогодні була одна вказівка – проголосували «за», завтра інша – підписали конституційне подання;

2) чому ці народні обранці не скористались своїми повноваженнями суб'єкта права законодавчої ініціативи та не внесли до парламенту законопроект, який би міг виправити раніше допущену помилку.

Відповіді на ці та, можливо, й інші запитання ми все таки сподіваємося почути від цих народних обранців...

У свою чергу, Конституційний Суд України дійшов висновку, що ст. 368² КК України не відповідає вимогам чіткості, точності й однозначності, а тому суперечить юридичній визначеності як конститутивному елементові принципу верховенства права, закріпленому у ст. 8 Конституції України.

У мотивувальній частині свого рішення Конституційний Суд України цілком слушно спирається на практику Європейського суду з прав людини, який у справі «Солдатенко проти України» від 23 жовтня 2008 р. вказав на необхідність неухильного дотримання приписів п. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. при вирішенні питань, пов'язаних з призначенням особі покарання у виді позбавлення волі⁹. Йдеться, передусім, про так звану «якість закону», його відповідність принципам верховенства права, достатню доступність, чіткість формулювання і

---

⁸ Матеріали справи №1-135/2018(5846/17) до Рішення КСУ № 1-р/2019 ч. 1. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2627>. (дата звернення 10.05.2019 р.).

⁹ Справа «Солдатенко проти України» (Заява № 2440/07). *Офіц. вісн. України*. 2010. № 25. Ст. 1005.

передбачуваність у правозастосовній практиці, що у сукупності виключатиме будь-який ризик свавілля.

На думку більшості суддів Конституційного Суду України, диспозиція ст. 368² КК України вимагала обов'язкового встановлення наявності у діянні особи складу злочину, передбаченого вказаною нормою, і кримінально-правова кваліфікація такого діяння безпосередньо залежить від результатів суб'єктивної діяльності чи навіть від бездіяльності сторони обвинувачення. При цьому застосована законодавча конструкція цієї кримінально-правової норми пов'язувала наявність ключової ознаки складу такого злочину, як незаконне збагачення, з результатами процесуальної діяльності, тобто з підтвердженням доказами, що уможливило обвинувачення, яке ґрунтується на припущеннях.

Судді Конституційного Суду України дійшли висновку, що диспозиція ст. 368² КК України у її останній редакції сформульована таким чином, що сумніви стосовно законності підстав набуття особою у власність активів у значному розмірі можуть: а) тлумачитися не на користь цієї особи; б) розглядатися як підтвердження її незаконного збагачення.

При цьому, залишається поза увагою те, що відповідно до частини третьої ст. 62 Конституції України усі сумніви щодо доведеності вини особи повинні тлумачитися на її користь.

Нагадаємо, що принцип презумпції невинуватості особи закріплено у ст. 62 Конституції України і передбачає, що обов'язок доведення вини особи покладається на державу. Ця конституційна норма є відображенням приписів п. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР) про те, що кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку¹⁰.

---

¹⁰ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. *Офіц. вісн. України*, 1998. № 13, 2006. № 32. Ст. 270.

Крім того, у частині другій ст. 17 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України записано, що «ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом». До того ж принцип презумпції невинуватості вимагає, зокрема, щоб при виконанні своїх обов'язків судді не починали розгляду справи з упередженням щодо вчинення підсудним правопорушення, у вчиненні якого він обвинувачується. При цьому, сторона обвинувачення має повідомити підсудного про висунуте проти нього обвинувачення (для того, щоб він міг підготувати і представити свій захист відповідно) та надати суду докази, достатні для його засудження.

Слід зазначити, що Конституція України не містить жодних винятків щодо принципу презумпції невинуватості. Натомість, у частині другій ст. 64 Основного Закону України наголошується на неприпустимості обмеження низки прав і свобод, зокрема тих, що передбачені ст. 62 Конституції України. Такої правової позиції притримується Європейський суд з прав людини, який у своєму рішенні у справі «Яллог проти Німеччини» (Jalloh v. Germany) від 11 липня 2006 р. наголосив, що суспільні інтереси не можуть виправдати заходи, що знищують саму суть права на захист, включаючи право не свідчити проти себе (привілей проти самообвинувачення)¹¹.

Привертає увагу те, що судді Конституційного Суду України не були одностайними щодо висновку про неконституційність положень ст. 368² КК України. Так, суддя С. Головатий вважає, що ст. 368² КК України не вимагала від обвинуваченої особи надавати будь-які пояснення та не зобов'язує, в прямій формі, надавати інформацію. Підсудний має право, але не зобов'язаний надавати пояснення щодо надходження активів, про незаконність яких стверджує сторона обвинувачення. При цьому, обвинувачений у справах про

---

¹¹ Европейский суд по правам человека. Дело «Яллох (Jalloh) против Германии» (Жалоба № 54810/00) (Страсбург, 11 июля 2006 г.). URL: <https://studfiles.net/preview/5081952/> (дата звернення 14.04.2019 р.).

незаконне збагачення має особливий статус – статус особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (державної посадової особи). Такі особи, на його переконання, обізнані про підвищені стандарти доброчесності, що застосовуються до них під час перебування на посаді, а також про відповідні обов'язки щодо декларування та обґрунтування свого доходу згідно зі встановленими законодавством процедурами¹².

Суддя С. Шевчук вважає, що правова позиція Конституційного Суду України сприяє запровадженню в конституційну матерію України відомого стандарту «void for vagueness», поширеного у практиці Верховного Суду Сполучених Штатів Америки, зміст якого полягає у тому, що формулювання закону, яким встановлюється новий злочин, повинні бути достатньо ясними для того, аби дати зрозуміти тим, хто підпадає під їхню дію, яка їхня поведінка матиме наслідком відповідальність за цим законом, є загально визнаною вимогою, співзвучною пересічним поняттям справедливих правил гри і встановлених норм права.

На думку судді Конституційного Суду України П. Колісника, законодавче формулювання об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину «незаконне збагачення» (ч. 1 ст. 368² КК України) насправді є недолугим, слабким і недосконалим. Однак, на його погляд, зазначені вади цієї юридичної конструкції не можуть бути достатнім критерієм її конституційності чи неконституційності. Зокрема, через невіддале та нелогічне законодавче формулювання зазначена норма з дня її запровадження до 26 лютого 2019 р. так і не перетворилася на один із головних та ефективних юридичних засобів подолання корупції в Україні.

П. Колісник слушно вважає, що Конституційний Суд України у своєму рішенні міг би скористатися правом, яке надає йому стаття 91 Закону України «Про Конституційний Суд України», та відтермінувати дату втрати

---

¹² Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368² Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19> (дата звернення 10.05.2019 р.).

чинності ст. 368² КК України (наприклад, на три місяці). При цьому, слід було рекомендувати Верховній Раді України протягом трьох місяців уточнити законодавче формулювання складу такого злочину, як незаконне збагачення, передбаченого ст. 368² КК України, з урахуванням юридичних позицій Конституційного Суду України.

Суддя П. Колісник звернув увагу також на те, що Конституційний Суд України у своєму рішенні міг би повернутися до застосування ст. 368² КК України у редакції Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII, згідно з якою незаконним збагаченням визнавалося «набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність майна, вартість якого значно перевищує доходи особи, отримані із законних джерел, або передача нею такого майна близьким родичам». Така редакція ст. 368² КК України не викликала жодних сумнівів у її конституційності і не була предметом конституційного подання депутатів¹³.

Погоджуючись з позицією судді П. Колісника, вбачаємо за доцільне звернути увагу на рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої, абзаців першого, другого, четвертого, шостого частини п'ятої ст. 141 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та положень п. 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» (справа про щомісячне довічне грошове утримання суддів у відставці № 1-8/2016) від 8 червня 2016 р. № 4-рп/2016. Цим рішенням визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. № 2453-VI у редакціях Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпе-

---

¹³ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368² Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19> (дата звернення 10.05.2019 р.).

чення» від 2 березня 2015 р. № 213-VIII, Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24 грудня 2015 р. № 911-VIII та положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 2 березня 2015 р. № 213-VIII.

Таким чином, Конституційний Суд України визнав не чинним не весь Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. № 2453-VI, а лише ті його редакції, які не відповідали нормам Конституції України, повернувши чинність його попереднім редакціям, конституційність положень яких не ставилася під сумнів.

Як видається, Конституційний Суд України у справі № 1-135/2018(5846/17) за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 368² КК України мав би вчинити так само, відновивши чинність цієї кримінально-правової норми в редакції Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. Однак, він цього не зробив.

Шукаючи відповідь на запитання щодо справедливості висловленої народним депутатом України В. Чумаком підозри про те, що зазначене рішення Конституційного суду є спробою саботувати реалізацію антикорупційної політики держави, ми звернулися до статистичних показників щодо практики застосування положень ст. 368² КК України. Отримані нами результати, м'яко кажучи, не вселяють оптимізму... Так, за даними Генеральної прокуратури України (лист від 15 березня 2019 р. № 19/4-450 вих. 19) в Україні протягом 6 років (строк, протягом якого діяла стаття 368² КК України) правоохоронними органами зареєстровано 435 кримінальних проваджень щодо фактів незаконного збагачення, з яких закрито – 154, у тому числі 153 – за пунктами 1, 2, 4, 6 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Нагадаємо, що відповідно до ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається в разі, якщо: 1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення; 2) встановлена відсутність в діянні складу

кримінального правопорушення; 3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати; 4) набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою; 5) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню.

При цьому, підстави, передбачені пунктами 1, 2, 4 ч. 1 ст. 284 КПК України відносять до так званих «реабілітуючих», тобто таких, які повністю знімають з особи підозру у вчиненні нею злочину.

Таким чином, в Україні кожне третє кримінальне провадження закрито з підстав, що реабілітують особу, стосовно якої у правоохоронного органу виникли підозри у її незаконному збагаченні!

За статистичними даними Генеральної прокуратури України, протягом 6 років (січень 2013 р. – лютий 2019 р.) виявлено 8 осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені ст. 368² КК України. *Тож виходить, що увесь цей час правоохоронцями велися так звані «фактові» справи, у яких пред'явлено обвинувачення лише 8 особам! Тобто розслідувалися факти незаконного збагачення невстановлених осіб!!!* Мовляв, є невідомо чие майно, отримане нібито незаконним шляхом, що може вказувати присутність ознак незаконного збагачення. Однак, не відомо кому це майно належить. Тож усі зусилля правоохоронців спрямовувалися на те, щоб встановити особу, яка незаконно збагатилася! Що, судячи з наданих Генеральною прокуратурою України даних, зробити надто складно.

Не менш інформативними з точки зору оцінювання ефективності роботи правоохоронних органів України у сфері протидії незаконному збагаченню видаються статистичні дані, надані Державною судовою адміністрацією України (*лист від 25 березня 2019 р. № інф/Д 235-19-323/19*). Так, в Україні з 2011 р. за вчинення злочину, передбаченого ст. 368² КК України, засуджено

32 особи, виправдано судами 2 особи, кримінальні справи щодо 4 осіб закрито судами.

Таким чином, з 435 кримінальних проваджень (кількість яких, цілком вірогідно, є децю більшою, оскільки Генеральна прокуратура України надала дані, починаючи з 2013 р.) лише 32 завершилися обвинувальними вироками суду. З огляду на рішення Конституційного Суду від 26 лютого 2019 р. № 1-р/2019 у справі № 1-135/2018(5846/17) за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 368² Кримінального кодексу України усі засуджені будуть реабілітовані.

Крім того, у Національному антикорупційному бюро України заявили, що виключення з КК України ст. 368² призвело до закриття 65 кримінальних проваджень проти чиновників та депутатів на суму понад 0,5 млрд грн., зокрема й тих, які вже слухаються у суді¹⁴.

Також цікавими видаються статистичні показники у прив'язці до тієї чи іншої редакції диспозиції ст. 368² КК України. Так, за даними Державної судової адміністрації України, усі засуджені за незаконне збагачення (32 особи) притягалися до кримінальної відповідальності за Законом, який діяв до внесення змін до ст. 368² КК України від 12 лютого 2015 р. Однак, ця редакція ст. 368² КК України не слугувала підставою для конституційного подання 59 народних депутатів України щодо відповідності цієї норми Конституції України (конституційності). Тож усі засудженні в Україні за незаконне збагачення визнані винуватими у вчиненні злочину, передбаченого ст. 368² КК України у редакції щодо конституційності якої не було жодних сумнівів!

Із метою усунення прогалини у законодавчому регулюванні питання кримінальної відповідальності за незаконне збагачення 28 лютого 2019 р.

---

¹⁴ Скасування статті про незаконне збагачення – крок назад в антикорупційній реформі України. URL: nabu.gov.ua/novyny/skasuvannya-statti-pro-nezakonne-zbagachennya-krok-nazad-v-antukorupciyniy-reformi-ukrayiny (дата звернення 04.05.2019 р.).

Президент України П. Порошенко вніс до Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне збагачення» від 28 лютого 2019 р. реєстр. № 10110¹⁵.

Для досягнення вказаної мети у законопроекті пропонується внести до КК та КПК України зміни, відповідно до яких: 1) встановити, що конфіскація майна може застосовуватися за вчинення незаконного збагачення, незалежно від ступеня його тяжкості (ч. 2 ст. 59 КК України); 2) доповнити КК України новою ст. 368⁵ «Незаконне збагачення», поклавши обов'язок щодо здійснення досудового розслідування злочинів, передбачених цією статтею, на детективів НАБУ (зміни до ч. 5 ст. 216 КПК України); 3) передбачити можливість спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо незаконного збагачення (зміни до ч. 2 ст. 297¹ КПК України) тощо.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловило низку слушних критичних зауважень до тексту цього законопроекту та рекомендувало за результатами розгляду у першому читанні законопроект повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій. Йдеться, зокрема, про далеко небездоганне визначення поняття «незаконне збагачення», під яким пропонується розуміти *«набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі без законних на те підстав за відсутності ознак зловживання владою або службовим становищем чи ознак прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі»*¹⁶.

---

¹⁵ Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне збагачення». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65587 (дата звернення 04.05.2019 р.).

¹⁶ Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне збагачення». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65587 (дата звернення 04.05.2019 р.).

Як видається, варто погодитися з думкою експертів ГНЕУ, що формальне тлумачення запропонованого в проекті законодавчого визначення практично унеможливить доведення факту відсутності законних підстав для набуття активів відповідною особою, чим суттєво ускладнить процес застосування цієї норми. Варто також вказати на недоцільність запропонованих змін до ч. 2 ст. 59 КК України, якими передбачається призначення конфіскації майна як додаткового покарання у випадку вчинення винуватою особою незаконного збагачення незалежно від ступеня тяжкості вчиненого правопорушення.

До вказаного законопроекту депутатами Верховної Ради України подано 12 альтернативних законопроектів, переважна більшість з яких містить подібні та низку інших недоліків. Однак, серед них є й такі, які, на наш погляд, заслуговують на увагу. Йдеться, зокрема, про проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо кримінальної відповідальності за незаконне збагачення» від 14 березня 2019 р. реєстр. № 10110-8, внесений народним депутатом України І. Луценко.

Вказаний законопроект за своїм змістом являє пропозицію модернізувати диспозицію ст. 368² КК України, введenu в дію Законом України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. При цьому, автор законопроекту усунув допущену Верховною Радою України помилку у формулюванні п. 1 Примітки, де у визначенні спеціального суб'єкта злочину містилася вказівка на *пункт 1 частини першої статті 4 Закону України «Про запобігання корупції»*. Разом з тим, текст цього законопроекту позбавлений суттєвих вад, на які вказано у висновку ГНЕУ до законопроекту від 28 лютого 2019 р. № 10110.

Підбиваючи підсумок усьому викладеному, видається доцільним зазначити таке.

Ухвалення 12 лютого 2015 р. Верховною Радою України неконституційної редакції ст. 368² КК України суттєво ускладнило і без того недостатньо ефективну боротьбу з корупцією. Цим рішенням Український парламент проігнорував загально визнаний постулат про те, що антикорупційна політика

має здійснюватися на підставі якісних та чітких законодавчих приписів, які не суперечать Конституції України, а не на підставі норм, що грубо порушують фундаментальні права і свободи людини і громадянина.

Тож вкотре доводиться констатувати, що якість підготовлених суб'єктами права законодавчої ініціативи законопроектів залишається незадовільною.

Ухвалюючи закони, народні депутати України «традиційно» ігнорують висновки експертних установ, а Президент України, який згідно з положеннями Конституції України є гарантом її додержання, підписує та вводить в дію законодавчі акти, які відверто не відповідають положенням Основного Закону України. Тож відповідальність за якість прийнятих законопроектів у таких випадках має нести й Глава держави.

59 народних депутатів України замість того, щоб скористатись своїми повноваженнями та внести до парламенту законопроект, який би міг виправити допущену раніше помилку, звернулись до Конституційного Суду України з конституційним поданням, у якому просили визнати ст. 368² КК України такою, що не відповідає Конституції України.

Вмотивованим рішенням Конституційного Суду України від 26 лютого 2019 р. № 1-р/2019 у справі № 1-135/2018(5846/17) за конституційним поданням 59 народних депутатів України ст. 368² КК України визнана такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною) та втратила чинність.

Ухвалюючи зазначене рішення, судді Конституційного Суду України, на жаль, не скористались своїм правом визнати неконституційною ст. 368² КК України лише у редакції Закону України від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII, відновивши у такий спосіб чинність цієї кримінально-правової норми у редакції Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII, яка не викликала жодних сумнівів у її конституційності і не була предметом конституційного подання депутатів. Хоча подібні рішення Конституційний Суд України уже приймав. Взяти для прикладу хоча б рішення у справі про щомісячне довічне

грошове утримання суддів у відставці від 8 червня 2016 р. № 1-8/2016 (вих. № 4-рп/2016).

Не скористався Конституційний Суд України й своїм правом відтермінувати дату втрати чинності ст. 368² КК України, яке надають йому приписи ст. 91 Закону України «Про Конституційний Суд України». З цим пов'язана також не використана можливість рекомендувати Верховній Раді України уточнити законодавче формулювання складу вказаного злочину з урахуванням юридичних позицій Конституційного Суду України.

Спроби суб'єктів права законодавчої ініціативи усунути прогалину, яка виникла у зв'язку з визнанням ст. 368² КК України такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною) та втратила чинність, поки що не увінчались успіхом. До Верховної Ради України внесено 13 законопроектів, які передбачають відновлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення. Однак, переважна більшість з них містить низку суттєвих недоліків, через які Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України не рекомендує парламентові приймати їх за основу за результатами розгляду у першому читанні.

Практика застосування ст. 368² КК України теж не втішає. Правоохоронні органи протягом майже 8 років надзвичайно повільно та неефективно розслідували факти незаконного збагачення, на що вказують надані Генеральною прокуратурою України та Державною судовою адміністрацією України статистичні дані.

Тож проблема протидії незаконному збагаченню полягає не тільки у рішенні Конституційного Суду України № 1-р/2019, яким ст. 368² (незаконне збагачення) КК України визнана такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною) та втратила чинність. Вона є набагато глибшою та потребує більш рішучих зусиль з боку держави та суспільства. Тому й винуватців у її поглибленні варто шукати не лише у Конституційному Суді

України, а й у Верховній Раді України, Адміністрації Президента України та правоохоронних органах.

Список використаних джерел

1. Голові Конституційного суду відмовили у візі США. URL: http://ua1.com.ua/society/golovi-konstituciynogo-sudu-vidmovili-u-vizi-ssha-55252.html?fbclid=IwAR2vzGmyX2daydmTRdknMX1Xchtr3r4B29gdGvnWrLNZ0bxd_3ruoFtJh0 (дата звернення 14.05.2019 р.).
2. Декриміналізація незаконного збагачення нівелює всю антикорупційну реформу. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/02/28/7207922/> (дата звернення 14.05.2019 р.).
3. Европейский суд по правам человека. Дело «Яллох (Jalloh) против Германии» (Жалоба № 54810/00) (Страсбург, 11 июля 2006 г.). URL: <https://studfiles.net/preview/5081952/> (дата звернення 14.04.2019 р.).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. *Офіц. вісн. України*. 1998. № 13, 2006. № 32. Ст. 270.
5. Матеріали справи № 1-135/2018(5846/17) до Рішення КСУ № 1-р/2019 ч. 1. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2627> (дата звернення 10.05.2019 р.).
6. Незаконне збагачення: наслідки скасування закону. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1551789474> (дата звернення 04.05.2019 р.).
7. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне збагачення». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65587 (дата звернення 04.05.2019 р.).
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368² Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19> (дата звернення 10.05.2019 р.).
9. Скасування статті про незаконне збагачення – крок назад в антикорупційній реформі України. URL: nabu.gov.ua/novyny/skasuvannya-statti-pro-nezakonne-zbagachennya-krok-nazad-v-antukorupciyniy-reformi-ukrayiny (дата звернення 04.05.2019 р.).
10. Справа «Солдатенко проти України» (Заява № 2440/07). *Офіц. вісн. України*. 2010. № 25. Ст. 1005.
11. Що означає рішення Конституційного суду про незаконне збагачення. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/lehalne-nezakonne-zbagachen/29794441.html> (дата звернення 14.05.2019 р.).

REFERENCES

1. Holovi Konstytutsiynoho sudu vidmovyly u vizi SSHA. URL: http://ua1.com.ua/society/golovi-konstituciynogo-sudu-vidmovili-u-vizi-ssha-55252.html?fbclid=IwAR2vzGmyX2daydmTRdknMX1Xchtr3r4B29gdGvnWrLNZ0bxrd_3ruoFtJh0 [in Ukrainian].
2. Dekryminalizatsiya nezakonnoho zbahachennya nivelyuye vsyu antykoruptsiynu reformu (2019). URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/02/28/7207922/> [in Ukrainian].
3. Yevropeyskiy sud po pravam cheloveka. Delo «Yallokh (Jalloh) protiv Germanii» (Zhaloba № 54810/00) (Strasburg, 11 iyulya 2006 g.). URL: <https://studfiles.net/preview/5081952/> [in Russian].
4. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod (1998, 2006). *Ofits. visn. Ukrayiny – Official Gazette of Ukraine*, 13, 32, art. 270 [in Ukrainian].
5. Materialy spravy № 1-135/2018(5846/17) do Rishennya KSU № 1-r/2019 ch. 1. (2049). URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2627> [in Ukrainian].
6. Nezakonne zbahachennya: naslidky skasuvannya zakonu (2019). URL: <http://khpg.org/index.php?id=1551789474> [in Ukrainian].
7. Proekt Zakonu Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Kryminal'noho ta Kryminal'noho protsesual'noho kodeksiv Ukrayiny shchodo vidpovidal'nosti za nezakonne zbahachennya» (2019). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65587 [in Ukrainian].
8. Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannyam 59 narodnykh deputativ Ukrayiny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) statti 368² Kryminal'noho kodeksu Ukrayiny (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19> [in Ukrainian].
9. Skasuvannya statti pro nezakonne zbahachennya – krok nazad v antykoruptsiyniy reformi Ukrayiny (2019). URL: nabu.gov.ua/novyny/skasuvannya-statti-pro-nezakonne-zbahachennya-krok-nazad-v-antikorupciyniy-reformi-ukrayiny [in Ukrainian].
10. Sprava «Soldatenko proty Ukrayiny» (Zayava № 2440/07) (2010). *Ofits. visn. Ukraїni – Official Gazette of Ukraine*, 25, art. 1005 [in Ukrainian].
11. Shcho oznachaye rishennya Konstytutsiynoho sudu pro nezakonne zbahachennya (2019). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/lehalne-nezakonne-zbahachen/29794441.html> [in Ukrainian].

Тимошенко В. А., Дрьомов С. В. К вопросу об уголовной ответственности за незаконное обогащение

В статье изложены результаты проведенного исследования проблем законодательного регулирования в Украине вопросов уголовной ответственности за незаконное обогащение.

Авторы публикации уделили особое внимание анализу содержания решения Конституционного Суда Украины по конституционному представлению 59 народных депутатов Украины относительно соответствия Конституции Украины (конституционности) ст. 368² (незаконное обогащение) Уголовного кодекса (далее – УК) Украины, а также хронологии событий, произошедших в Украине в связи с криминализацией и последующей декриминализацией незаконного обогащения. Они обратили внимание на то, что судьи Конституционного Суда Украины не были единодушными в принятии решения о признании указанной уголовно-правовой нормы неконституционной.

Поддерживая обоснованную должным образом правовую позицию Конституционного Суда Украины относительно неконституционности положений ст. 368² УК Украины, авторы обратили внимание на то, что судьи Конституционного Суда Украины могли принять решение, которым указанная норма была бы признана неконституционной только в редакции Закона от 16 октября 2014 г. № 1698-VII. Такое решение Конституционного Суда Украины оставило бы в силе формулировку ст. 368² УК Украины, которая соответствует конституционным требованиям, и предотвратило бы наступление нежелательных последствий для украинского общества.

В статье указывается, какие юридические последствия могут наступить в Украине в связи с фактической декриминализацией незаконного обогащения. В то же время авторы предложили собственное видение того, как можно было избежать наступления этих последствий. В связи с этим они высказали мнение о бездействии субъектов властных полномочий (Президента Украины, народных депутатов Украины, судей Конституционного Суда Украины), которые в пределах своей компетенции не приняли необходимых правовых мер для урегулирования ситуации.

Указаны причины и условия, которые привели к возможности наступления негативных последствий в связи с признанием ст. 368² УК Украины неконституционной, а также наиболее оптимальные пути выхода из сложившейся ситуации. В частности, речь идет о законодательных инициативах новоизбранного Президента Украины в этой сфере и указывается на необходимость усиления парламентского контроля за процессами формирования и реализации государственной антикоррупционной политики как фактора, который оказывает значительное влияние на состояние обеспечения национальной безопасности.

Авторы рекомендуют Верховной Раде Украины до конца 2019 г. провести парламентские слушания, на которых следует заслушать доклады руководителей антикоррупционных органов о результатах их деятельности в 2018–2019 годах, дать оценку результативности этих государственных структур и определить неотлагательные меры, которые должны предпринять органы государственной власти для повышения эффективности реализации антикоррупционной политики.

Ключевые слова: незаконное обогащение; уголовная ответственность; Конституционный Суд Украины; криминализация; декриминализация.

Timoshenko V. A., Dryomov S. V. The issue of criminal liability for illegal enrichment

In the article results undertaken a study of issues of the day of the legislative adjusting are offered in Ukraine of questions of criminal responsibility for the illegal enriching.

The authors of publication spared the special attention of maintenance of decision of Constitutional Court of Ukraine in business after constitutional presentation 59 deputies of people's of Ukraine in relation to accordance of Constitution of Ukraine (to constitutionality) of the article 368² (illegal enriching) KK of Ukraine, and also chronologies of events, that took place in Ukraine in connection with criminalization and further decriminalization of the illegal enriching. Thus, they paid attention to that judges of Constitutional Court of Ukraine were not unanimous in a decision-making about confession of the indicated criminal law norm unconstitutional.

The publication supports the duly substantiated legal position of the Constitutional Court of Ukraine regarding the unconstitutionality of the provisions of Article 368² of the Criminal Code of Ukraine. At the same time, the authors pointed out that the judges of the Constitutional Court of Ukraine could make a decision that would be unconstitutional only the latest version of this rule of October 16, 2014 No. 1698-VII. Such a decision of the Constitutional Court of Ukraine would leave in force the wording of Article 368² of the Criminal Code of Ukraine, which complies with the constitutional requirements, and would prevent the consequences of undesirable consequences for the Ukrainian society.

It is indicated, on some law consequences to that actual decriminalization of the illegal enriching led and can lead in Ukraine. Thus, authors offered own vision of that, how it was possible to avoid the offensive of these consequences. In this context they gave mind on inactivity of subjects of imperious plenary powers (President of Ukraine, deputies of people's of Ukraine, judges of Constitutional Court of Ukraine), that within the limits of the competence did not accept necessary legal measures for the settlement of situation.

Reasons and terms, that resulted in the offensive of negative consequences in connection with confession of the article 368² KK of Ukraine unconstitutional and such that lost an action, are adopted, and also the possible ways of exit are certain from a situation that in this connection was folded. In particular, speech goes about legislative initiatives of the newly elected President of Ukraine in the field of it and it is indicated on the necessity of strengthening of parliamentary control after forming and realization of public anticorruption policy as by a factor that has considerable influence on the state of providing of national safety.

Authors recommend Verkhovna Rada of Ukraine to the end of 2019 to conduct the parliamentary listening during that to hear the lectures of leaders of

anticorruption organs about the results of their activity in 2018–2019, give the estimation of activity of these state structures and define urgent measures that must use public authorities for the increase of efficiency of realization of anticorruption politics of the state.

Key words: *illicit enrichment; criminal liability; Constitutional Court of Ukraine; criminalization; decriminalization.*